

Óra címe	10. Együtt itthon a Kárpát-medencében
Tematikai egység	II. Egészséges élet
Kerettantervi kapcsolódás	<i>Etnikai közösségek</i> Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbségeket? Én hová tartozom? Mit tudunk a magyarországi kisebbségi népcsoportokról? Milyen sajátos szokásaik, hagyományaik vannak? Gondoljátok át, hogy jó-e, ha egy országban többféle nép és többféle kultúra él egymás mellett? Milyen értékek és milyen nehézségek forrása lehet ez a helyzet?
Ajánlott időkeret	1 óra – 45 perc
Az óra anyaga	Az etnikai sokszínűség tudatosítása, elfogadtatása és értékékként való kezelése.
Az óra közvetlen célja	A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése.
Előzetes tapasztalat-, tudás-, értékismeret	Történelmi és irodalmi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről.
Fejlesztendő képességek	A közösséghez való tartozás érzése; a különféle nemzetiségű kortársak elfogadása; közösségi normák ismerete. Nyitottság a sajátjától eltérő véleményekre; sajátjától eltérő szokások és kulturális, illetve vallási hagyományok elfogadása. Segítőkézség különféle körülmények között élők iránt; nemzetiség és tájnyelvek iránti tisztelet.
Értékek	okosság, igazságosság, tisztelet, önzetlenség, kíváncsiság, a kulturális élet tisztelete, elfogadás, gondoskodó szeretet, tájékozottság, bizalom, felelősségtudat

1. RÁHANGOLÓDÁS		Értékek: odafigyelés, kíváncsiság, körültekintés, szeretet, hagyománytisztelet		Időkeret: 8 perc
TANKÖNYVI KAPCSOLÓDÁS	ÓRAVEZETÉS	ÓRAI MUNKAMENET		
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	MEGJEGYZÉSEK
	<ul style="list-style-type: none"> – Hogyan éltek az őseink a honfoglalás idején? – Milyen népcsoportokkal találkozhattak a magyarok vándorlásaik során? – Mitől függött, hogy mely törzsek kikkel szövetkeztek, és kikkel kerültek konfliktusba? – Mitől függ, hogy ki hol találja meg a helyét? (Hol érzi magát otthon?) 	<p>Egyéni gondolatalkotás</p> <ul style="list-style-type: none"> – Elevenítsék fel Hunor és Magor történetét, pár szóban! <p>Zenehallgatás /lehetőség-függő/</p> <p>Demjén Ferenc: Honfoglalás</p> <p>Egyéni gondolatalkotás</p> <ul style="list-style-type: none"> – A sólyom szimbólum a dalban, beszéljék meg, hogy miért ez a madár vált azzá! <p>Szerepjáték</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alkossanak két csoportot: honfoglalók – már ott élő nép! Védjék a területüket (verbálisan) az ott élők az újonnan érkezettekkel szemben! 	<p>Demjén Ferenc - Honfoglalás (...)</p> <p>Az úton majd néha, gondolj reám - ez a föld a tiéd, ha elmész, visszavár! Nézz rám és lásd, csillagokra lépsz, nézz rám tovatűnt a régi szenvedés, hol a fák az égig érnek ott megérint a fény. Tudod jól, hova mész - de végül hazatérsz! Ref.:</p> <p>Szállj, szállj sólyom szárnyán három hegyen túl; Szállj, szállj ott/én várok rád, ahol véget ér az út...</p> <p>Úgy kell, hogy te is értsd - nem éltél hiába. Az a hely, ahol élsz - világnak világa. Az égig érő fának ha nem nő újra ága, úgy élj, te legyél - virágnak virága! Ref.:</p> <p>Nézz rám, s ne ígérj; Nézz rám sose félj - ha nincs hely, ahol élj - indulj hazafelé!</p>	<p>Több lehetőség is adott az órai munka felvezetésére!</p> <p>Szerepjáték közben érdekes lehet megfigyelni, hogy eszükbe jut-e a megegyezés: konszenzus, békés egymás mellett élés, terület- és munkamegosztás stb.</p>
<p>Elérni kívánt cél: A tantárgyi és kulturális ismereteiket felelevenítve foglalják össze, a magyarság őstörténetével kapcsolatos tudásukat! Értsék meg a haza és otthon kifejezés jelentőségét.</p>				

2. BÉKÉS EGYÁS MELLETT ÉLÉS		Értékek: az élet tisztelete, elfogadás, egymásra figyelés, gondoskodó szeretet		Időkeret: 10 perc
TANKÖNYV TARTALMA	PEDAGÓGUS FELADATA	ÓRAI MUNKAMENET		
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	MEGJEGYZÉSEK
 <p>Szent István király fiának szánt intelmei: „az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő”</p> <p>Tk. 28. o.</p>	<p>– Ki emlékszik arra, hogy mikor élt Vajk? Ki volt ő, más néven?</p> <p>– Melyik országból választott magának feleséget?</p> <p>– Milyen változásokat okozhatott az ország kulturális életében, hogy külföldről érkezett a királynő udvartartása?</p> <p>– Milyen előnyök vagy nehézségek származhatnak az idegen udvartartások egybeköltözéséből?</p> <p>– Milyen hatással lehetett ez Magyarországra lakosságára?</p> <p>– Hogyan befolyásolta a társadalmi normák átalakulását?</p> <p>– Mi lett a törzsi szövetségekben élők hagyományaival?</p>	<p>Csoportos foglalkoztatás Válasszák külön, a szerintük egybe tartozó képeket, és a képek alapján:</p> <p>1. Jellemezzék őket közösen, és írják is le egy lapra az elképzelt jó-rossz tulajdonságokat, majd vessék össze a csoportként kialakult véleményeket! <u>vagy</u></p> <p>2. Önként jelentkezők „bújjanak” egy-egy képszerelő bőrébe, és mutakozzanak be: a pozitív- és negatív- tünő tulajdonságaikat is osszák meg a többiekkel!</p> <p>Páros feladat Gyűjtsenek példákat arra, hogy honnan tudhatják meg a fiatalok, milyen közösségi értékeket fektettek írásba? – Miért fontosak az alábbi gondolatok?</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ mindenki szabadon gyakorolhatja vallását, ➤ megtarthatja kulturális szokásait, 	<p><i>Hívóképek kiosztása, 3-4 csoportnak ugyanaz: jellegzetes magyar (nomád) viseletű férfiak, német uralkodóházból érkezett nemesek, papok, István és Gizella (pl. a veszprémi szobor)</i></p> <p><i>Benczúr Gyula: Vajk megkeresztelése</i></p> <p>„Mert az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő. Ennél fogva megparancsolom neked, fiam,</p>	<p>Az órai munka során itt több lehetőség közül lehet választani, attól függően, hogyan alakul az óravezetés.</p> <p>Megemlíthető, hogy a későbbiekben bővebben is fognak a vallásokkal foglalkozni, de addig is feleleveníthető, hogy a házasságok gyakran vallási indíttatású vagy politikai befolyásra születtek:</p> <p>„Német krónikások feljegyezték, hogy a bajorok a házasságtól a kereszténység gyors terjedését várták, és ennek érdekében minden segítséget igyekeztek megadni a magyaroknak. Gizellával együtt jelentős számban érkeztek bajor papok, lovagok és mesterelemek az országba, és ha kellett, fegyverrel is támogatták Istvánt.”</p> <p>http://www.honvedelem.hu/cikk/27454</p> <p style="text-align: center;">***</p>

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ saját nyelvén taníthatja gyermekeit, ➤ a nemzetiségek önálló kisebbségi önkormányzatokat hozhatnak létre. 	<p><i>„hogya a jövőnényeket jóakarattal gyámolítsad és becsben tartsad, hogy nálad szívesebben tartózkodjanak, mintsem másutt lakjanak.”</i> Szent István intelmei VI.</p>	Magyarországon a kisebbségben élő nemzetiségek érdekében 1993-ban az Országgyűlés hivatalosan is elfogadta a nemzetiségi törvényt, amelyben lefektették az etnikai- és nemzeti hovatartozásuknál fogva kisebbségben élők jogait.
<p>Elérni kívánt cél: A magyar történelem jelentőségteljes eseményének felelevenítése során érzékelhetik, hogy a társadalmi normák nem kőbevetettek: íratlan szabályok, amelyeket a mindenkor történelmi változások nagymértékben befolyásolhatnak. A szolidaritás és együttérzés másokkal, idegen országból érkezett emberek nehéz helyzete iránt fontos erény. A négy sarkalatos erény: okosság, igazságosság, mértékletesség, bátorság.</p>				
3. A KISEBBSÉGEK		Értékek: tájékozottság, türelem, okosság, igazságosság, tisztelet		Időkeret: 12 perc
TANKÖNYVI KAPCSOLÓDÁS	ÓRAVEZETÉS	ÓRAI MUNKAMENET		
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	MEGJEGYZÉSEK
<p>„Ezer zsibbadt vágyból mért nem lesz Végül egy erős akarat? Hiszen magyar, oláh, szláv bánat Mindigre egy bánat marad.</p> <p>Hiszen gyalázatunk, keservünk Már ezer év óta rokon. Mért nem találkozunk süvöltve Az eszme-barrikádokon?</p> <p>Dunának, Oltanak egy a hangja, Morajos, halk, halotti hang. Árpád hazájában jaj annak, Aki nem úr és nem bitang.</p> <p>Mikor fogunk már összefogni? Mikor mondunk már egy nagyot,</p>	<p>– Mi tarthatja össze a különböző nemzetek fiait? – Hogyan lehetséges, hogy ugyanabban az országban élő nemzetiségek egyik ügyért közösen küzdenek, más esetben pedig egymás ellen fordulnak? – Mit jelent a kisebbség szó? – Milyen mértékben befolyásolja az emberi kapcsolatok alakulását a családi-, nemzeti-ségi háttér?</p>	<p>Egyéni gondolatalkotás – Létezik-e nemzeti erkölcs? – Saját nemzetükkel kapcsolatban milyen erényeket tudnának kiemelni?</p> <p>Párban vagy kis csoportban Keressenek a különféle nemzetek erkölcsi normái között eltéréseket! – Gyűjtsenek a Magyarországon élő nemzetiségekről pozitív példákat! (pl. svábok szorgalmasak)</p>	<p>Magyar népnyelvben elterjedt megnevezések különböző népekre: rác – szerb tót – szlovák muszka – orosz polyák – lengyel burkus – porosz (<i>történelmi Poroszország: a Visztula környékéről</i>) sváb – német (<i>Németország déli vidékéről</i>)</p>	<p>Minden nemzetnek megvan a sajátos jellege, amely csak rá jellemző: saját nyelve-, kultúrája-, jellegzetes rasszjelleg- és erkölcsi értékrendje. Társadalmi normái azonban eltérhetnek, más nemzetektől (pl.: egyes iszlám országokban nem öltözhetnek kihívóan a nők, és ha megcsalják a férjüket, nyilvánosan megkövezhetik, kivégezhetik őket; a franciák egész másként értelmezik a szerelmi kapcsolatokat.</p>

<p>Mi, elnyomottak, összetörtek, Magyarok és nem-magyarok?” (Ady Endre: Magyar jakobinus dala)</p> <p>Tk. 28–29. o.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Hogyan alakulhat ki a véleményetek a különféle nemzetekekről? – Honnan tudhatjátok, hogy ki-nek a véleményére alapozzátok? – Mi alapján alakul ki a saját véleményetek a körülöttetek élőkéről? – Mennyire befolyásolhatja az egyéniségetek, hogy milyen életformát tartotok szimpatikusnak vagy ellenszenvesnek? – Van-e olyan erény, ami jellemző a magyar emberre, és a Magyarországon élő kisebbségekre? <i>(pl. a magyar virtus)</i> 	<p>Egyéni gondolatalkotás Vitassátok meg a beszélgetések alapján, hogyan használhatjátok az ismert idézetet: <i>Minden ember egyszeri, egyedi és megismételhetetlen érték!</i></p>	<p>„Az oláhok a „rumán” nevet a Berliini Konferencián, 1878-ban kapták Gróf Andrássy Gyula javaslatára.” http://www.magtudin.org/Ruman.htm</p> <p>Etnikum* megnevezés az óra végén.</p>	<p>Az olaszok, görögök adott szava más értelmet nyer, mint az angoloknál, akik becsületbeli ügynek tartják.</p> <p>1993.évi LXXVII. kisebbségi törvény: „A kisebbséghez tartozó személynek és a közösségnek is joga e kisebbséghez tartozás szabad kinyilvánítása”</p>
--	---	---	---	--

Elérni kívánt cél: A serdülőkor érzelmi ingadozásai idején nagy szerepet játszhatnak a hozzájuk közel álló emberek, és bele sem gondolnak abba, hogy esetleg más nemzetiségű a barátjuk, ismerősük. Amint konfliktus alakul ki, azonnal előtörhetnek a másoktól hallott sztereotípiákra épülő nézetkülönbségek. Az egymásra való odafigyelés, és a személyes értékek előtérbe helyezése ráébresztheti őket, hogy minden ember egyenlő, és mindenki szerethető valamiért. A harag rossz tanácsadó. A közös munka alakítja a személyiséget.

<p>4. NEMZETI TULAJDONSÁGOK, ETNIKAI SAJÁTOSÁGOK</p>		<p>Értékek: önzetlenség, türelem, okosság, igazságosság, tisztelet, udvariasság, tapintat, elfogadás</p>		<p>Időkeret: 10 perc</p>
<p>TANKÖNYV TARTALMA</p>	<p>PEDAGÓGUS FELADATA</p>	<p>ÓRAI MUNKAMENET</p>		
<p>FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK</p>	<p>BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS</p>	<p>FOGLALKOZTATÁS</p>	<p>KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM</p>	<p>MEGJEGYZÉSEK</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – Mit tudtok a trianoni békeszerződésről? – Mit tudtok arról, hogyan alakult a történelmi Magyarország lakosságának élete az I. világháború után? 	<p>Vitakultúra fejlesztése: Vitassátok meg, hogyan tudtak annak idején, és tudnak ma is, segíteni egymásnak a különféle nemzetiségű emberek, ha baj van?</p>		<p>Az egyetemleges értékek, ösztentartó erejük lehetnek pl. az élet tisztelete, igazmondás, becsületesség, mások jogainak tisztelete,</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Milyen példákat tudsz felsorolni a Kárpát-medencén belüli békés egymás mellett élésre? • Milyen háborúról tudsz, amelyek etnikai konfliktus miatt robbant ki a Kárpát-medencében? • Milyen szerepet tölthet be a magyarság Kelet és Nyugat között? 	<ul style="list-style-type: none"> – Milyen az erkölcsös magatartás? – Milyen okok miatt szokták elhagyni a hazájukat az emberek? – Hogyan lehet <i>idegenben</i> a magyarságtudatot megőrizni? – Hogyan találtak megélhetést, akik nem beszéltek a befogadó ország nyelvét? – Melyik országnak hoztak dicsőséget a kivándorolt magyar tudósok találmányai? – Vajon miért alakulhat ki egy-egy országban idegengyűlölet? – Hogyan érvényesült a békés egymás mellett élés elve? – Hogyan lehetséges, ellenfélből szövetségessé válni? – Mi a különbség az ellenség és az ellenfél jelentése között? 	<ul style="list-style-type: none"> – Milyen új íratlan szabályok keletkeztek? <p>Csoportos munkavégzés: Kisebb csoportokban beszéljék meg, és egy személy ossza meg a többiekkel a kialakult véleményt!</p> <ul style="list-style-type: none"> – Milyen hazai kisebbségekről beszélhetünk napjainkban? – Milyen egyetemleges értékeket ismernek? – Hogyan segítettek ezek az értékek az emberek beilleszkedését a szétszakadt országban az új életbe? – Szükséges-e egy másik ország határain belül a magyar hagyományokat ápolni? (<i>Indokolják meg a véleményüket!</i>) – Ők hogyan ápolják saját hagyományukat? (<i>Miért fontos ez számukra?</i>) 		<p>tulajdonjog tisztelete, segítségnyújtás, törődés másokkal, felelősségtudat, humor és derű öröme, jó keresése másokban, békés egymás mellett élés, természet védelme, felelős döntés hitele.</p>
<p>Elérni kívánt cél: Az eltérő szokások és kulturális hagyományok szükségszerűségének megértése és elfogadása. Segítőkézség különféle körülmények között élők iránt; a nemzetiségi- szokások és a tájnyelvek iránti tisztelet</p>				

5. ÖSSZEFOGLALÁS – FELELŐSÉGTUDAT		Értékek: önzetlenség, türelem, okosság, gondoskodás, az élet tisztelete, felelősségtudat		Időkeret: 5 perc
TANKÖNYV TARTALMA	PEDAGÓGUS FELADATA			
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	
Tk. 29. o.	<ul style="list-style-type: none"> – Mit jelent a globalizáció? – Milyen hatással van a különféle nemzetiségekre? – Miért törekszenek autonómiára egyes nemzetek? (pl. katalánok, írek, székelyek) 	<p>A vitakultúra fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vitassák meg a globalizáció előnyeit és hátrányait! – Vessék össze az egy közös világnyelv esetleges bevezetésének hasznát a saját nyelvek jelentőségével! 		A globalizációs törekvések sok nép jellegzetességeit megpróbálták beolvasztani egy általánosan megfogalmazott értékrendbe, de a nemzeti identitástudat sok helyen gátat vetett ennek <i>(pl. az angolok nem engedték lecserélni országukban a fontot euróra).</i>
<p>Elérni kívánt cél: Az összefoglalás során megfogalmaztatható a gyerekekkel, az órán már elhangzott gondolatok alapján, hogy felelősek vagyunk a környezetünkben élőkért, mutassanak tiszteletet és megbecsülést a kulturális értékek iránt. Mindig felelősségteljesen döntsenek! <i>„Úgy viselkedj másokkal, ahogyan te is elvárod, hogy veled viselkedjenek.” (Izokratész)</i></p>				
HÁZI FELADAT! (LEHETŐSÉGEK)				
<p>Érdekes kérdések Tk. 29. o.</p> <p>***</p>	<p>– Olvassátok el a kérdéseket!</p> <p>***</p>	<p>– Válasszátok ki a számotokra legérdekesebbet, és dolgozzátok ki az egyik kérdést! Foglaltok össze egy rövid fogalmazásban a gondolataitokat!</p> <p>***</p> <p>Készítsetek A/3-as tablót egy Kárpát-medencében élő nemzet jellegzetességeiről, hagyományairól!</p>	<p>Kapcsolódó könyvek, filmek, weboldalak hivatkozásait nézzétek meg, és olvassgassatok! Szép és érdekes, ahogy az írók és költők megközelítik az óra témáját.</p> <p>Tk. 29. o.</p>	

<p>Móra Ferenc: A becsei molnárak</p> <p>Tk. 97–99. o.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Milyen nemzetiségűek az olvasmány szereplői? – Milyen jellembeli hasonlóságok találhatók bennük? – Mit tudtok a török – magyar történelmi eseményekről? – Hogyan tudnátok meghatározni a becsületességet? – Miért maradhat valaki akkor is tisztességes, ha senki sem dorgálja meg, amikor rosszul cselekszik? 	<p>Kreativitás és gondolkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rajzolják le a becsei molnár- rok faluját! Személyesítsék meg rajta a <i>kísértést</i> is és a <i>jó döntést</i> is. 		
---	--	---	--	--

*A törvény értelmében nemzeti és **etnikai kisebbség** minden olyan – a Magyar Köztársaság területén legalább egy évszázada honos népcsoport, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van; – tagjai magyar állampolgárok; – a lakosság többi részétől saját nyelve és kultúrája, valamint hagyományai megkülönböztetik; – egyben olyan összetartozás-tudatról tesz bizonyosságot, amely önazonosságának megőrzésére, közösségi érdekeinek kifejezésére és védelmére irányul. Magyarországon jelenleg honos népcsoportnak minősülnek a *bolgár*, a *cigány*, a *görög*, a *horvát*, a *lengyel*, a *német*, az *örmény*, a *román*, a *ruszin*, a *szerb*, a *szlovák* és az *ukrán* kisebbségek.¹

*Erkölc*s, azoknak a közösség által elfogadott íratlan szabályoknak (erkölcsi normák) az összessége, amelyek általánosan elfogadottak egy adott társadalmon belül.

Erkölcös magatartás, amennyiben a társadalmi normákhoz való alkalmazkodás az ember saját akaratából történik.

Az óravázlatot összeállította: Hajduné Tölgyesi Livia / OFI – 2014. november

¹ Kukorelli I. – Pozsár-Szentmiklósi Z.: Állampolgári ismeretek középiskolások számára, Mozaik Kiadó, Szeged, 2010. 155. o.